

Jste připraveni na sledovatelnost tabákových výrobků?

Pro obchod s tabákovými výrobky je zcela zásadní datem 20. květen 2019, kdy začnou platit nová pravidla pro sledovatelnost cigaret a tabáku k ručnímu balení cigaret. Změny se dotknou každého, kdo je zapojen do výroby, dovozu, distribuce nebo prodeje tabákových výrobků. Jaké nové povinnosti se budou týkat právě vás a co je potřeba udělat?

Hlavním cílem sledovatelnosti tabákových výrobků je boj s nelegálním obchodem s tabákovými výrobky v Evropě a snížení oběhu tabákových výrobků, které nejsou v souladu s platnými právními předpisy nebo jsou padělané. Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/574 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků upřesňuje povinnosti stanovené zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Od 20. května 2019 budou muset být všechna jednotková balení cigaret a tabáku k ručnímu balení cigaret vyrobená v EU nebo do EU dovezená s výjimkou stávajících zásob označená jedinečným identifikátorem, bezpečnostním prvkem (tabáková nálepka) a skenována v určitých fázích dodavatelského řetězce. Od května 2024 budou tato pravidla platit pro všechny tabákové výrobky. Pokud jde o stávající zásoby cigaret a tabáku k ručnímu balení cigaret, které byly vyrobené nebo dovezené do EU před 20. květnem 2019, mohou zůstat ve volném oběhu do 20. května 2020, i když nebudou jedinečnými identifikátory označeny a nebudou skenovány. Po tomto datu nebude možné jmenované tabákové výrobky uvádět na trh, jestliže nebudou označeny jedinečnými identifikátory.

V ČR je ke kontrole kompetentní Státní zemědělská a potravinářská inspekce, která informuje o podrobnostech systému sledovatelnosti tabákových výrobků na svých webových stránkách <http://www.szpi.gov.cz/sledovatelnost-tabakovych-vyrobkou.aspx>.

Identifikační kódy

Informace o tabákových výrobcích budou zaznamenávány a předávány hospodářskými subjekty do systému úložišť, která byla zřízena pro potřeby uchovávání těchto údajů a ke kontrole příslušnými kontrolními orgány. Zaznamenává se pohyb tabákových výrobků od výrobce až po odeslání na první maloobchodní prodejnu, kde se tabákové výrobky poprvé uvádějí na trh pro konečného spotřebitele (trafika, supermarket, e-shop apod.). Posledním zaznamenaným pohybem bude tedy odeslání tabákových výrobků na tuto první maloobchodní prodejnu. Abyste mohli nadále vyrábět, dovážet, distribuovat, skladovat nebo prodávat tabákové výrobky, musíte se zaregistrovat u vydavatele jedinečných identifikátorů a pro vaši společnost získat:

- identifikační kód pro hospodářský subjekt
- identifikační kódy pro všechna zařízení, kde probíhá výroba, skladování nebo prodej vašich tabákových výrobků
- identifikační kód pro všechny stroje používané při výrobě.

Za vydání těchto identifikačních kódů nejsou požadovány žádné poplatky. Vydavatelem v České republice bude Státní tiskárna cenin. Na svých webových stránkách (<https://stc.cz/produkty/track-trace>) bude vydavatel přijímat žádosti o identifikační kódy hospodářských subjektů, zařízení a strojů, zveřejní důležité informace a FAQ a bude rovněž provozovat helpdesk pro zajištění hladkého průběhu registračního procesu. Je možné, aby byl hospodářský subjekt na základě plného souhlasu zaregistrován jiným již zaregistrovaným hospodářským subjektem, např. distributorem.

Jedinečné identifikátory

Jednotková balení cigaret a tabáku k ručnímu balení cigaret budou muset být označena jedinečným identifikátorem na úrovni jednotkového balení, aby mohla být sledována a vyhledávána v průběhu celého dodavatelského řetězce. Jedná se o alfanumerický kód, který je zakódovaný nejčastěji do čárového kódu neodstranitelně umístěného na obal výrobku. Státní tiskárna cenin je příslušným vydavatelem jedinečných identifikátorů pro tabákové výrobky vyrobené v ČR a rovněž pro tabákové výrobky uváděné v ČR na trh. V případě, že se jednotková balení sdružují do větších skupinových balení, jako např. kartony, přepravní bedny, palety, mohou být opatřeny jedinečnými identifikátory na úrovni skupinového balení, pokud bude zachováno propojení s identifikátory na nižších úrovních. Tyto jedinečné identifikátory pro skupinová balení

může kromě vydavatele identifikátorů vydávat i sám hospodářský subjekt v souladu s normou ISO/IEC 15459-1:2014 nebo ISO/IEC 15459- 4:2014.

Záznam pohybu

K určení trasy a času přepravy tabákových výrobků a identifikaci odesílajících a přijímajících hospodářských subjektů, musí být zaznamenávány pohyby pomocí skenování jedinečných identifikátorů a zadáváním identifikačních kódů hospodářských subjektů a zařízení. Zaznamenáno musí být odeslání tabákových výrobků ze zařízení, příjem na zařízení a to včetně přesunu mezi různými zařízeními jednoho hospodářského subjektu. Do systému sledovatelnosti musí prodejce zaznamenávat také finanční transakce spojené s prodejem tabákových výrobků od výrobního závodu po prvního maloobchodního prodejce – vystavení objednávky, faktury a přijetí platby.

Při přepravě tabákových výrobků je rovněž nutné skenovat jedinečné identifikátory a to v případě, že dojde k překládce tabákových výrobků v průběhu přepravy z jednoho dopravního prostředku na jiný bez vstupu do zařízení nebo výstupu z něj. Tabákové výrobky nemusí být přeloženy na jiné vozidlo okamžitě, ale je důležité, aby byli přítomní zaměstnanci nebo jiné vozidlo po celou dobu nakládání na nové vozidlo. Aby bylo možné klasifikovat pohyb výrobku jako překládku, musí hospodářský subjekt při vykládání výrobků z původního prostředku znát místo určení těchto výrobků. Pokud jsou tabákové výrobky pouze přepravovány a k překládce mezi vozidly nedochází, nemusí být tabákové výrobky skenovány.

Ten, kdo pouze prodává tabákové výrobky konečným spotřebitelům a neskladuje je ve zvláštních skladech, nemusí jedinečné identifikátory skenovat a odesílat zprávy do úložiště. Nicméně musí sdělit svým dodavatelům svůj identifikační kód hospodářského subjektu a zařízení, aby mohl být nadále zásobován tabákovými výrobky.

Skenovací zařízení

Výrobci a dovozci mají povinnost předávat informace o sledovatelnosti do primárního úložiště. Všechny ostatní hospodářské subjekty (např. distributor, velkoobchodník) předávají informace prostřednictvím routeru. Dále jsou údaje přenášeny do sekundárního úložiště, jehož provozovatelem je společnost Dentsu Aegis Network Switzerland AG (<https://eu-secondary.dentsuaegistracking.com>). Toto sekundární úložiště bude shromažďovat data z celé EU a bude sloužit pro kontrolní orgány k vyhledávání informací o tabákových výrobcích dostupných na trhu v ČR.

Vzhledem k tomu, že informace z jedinečných identifikátorů musí být přenášeny do systému úložišť za pomoci zvláštních zařízení, plní výrobci tabákových výrobků svoji zákonnou povinnost vůči distributorům a dovozcům prostřednictvím jednotného kontaktního místa formou náhrad za zakoupení potřebného hardware a software (více informací <https://ontrack.sgs.com/cs-cz>).

Autor: Ing. Šárka Hanzelková, Ph.D., SZPI